

I årets första nummer av Smittnytt presenterar vi ett urval av årsstatistiken över anmälningspliktiga sjukdomar för 2023, en sammanfattning av 2023 års antibiotikarapport från Strama Västernorrland och en lägesrapport om invasiva grupp A-streptokocker i länet.

Smittskyddsstatistik för 2023

Här följer ett urval av den årliga statistiken över anmälningspliktiga sjukdomar från Smittskydd Västernorrland, med diagram och kommenterande text. Avslutningsvis visas en tabell över alla anmälningspliktiga sjukdomar där minst ett fall anmäls de senaste fem åren. Fullständig årsstatistik finns sammanställd på [Smittskydd Västernorrlands webbplats](#) på regionens vårdgivarwebb.

Magtarminfektioner

Den vanligaste anmälningspliktiga magtarminfektionen 2023 i Västernorrland var **campylobacter** med 101 fall och näst vanligast var **salmonella** med 32 fall, följt av **EHEC** med 29 fall, se diagram 1 för procentuell fördelning av de anmälda magtarminfektionerna i länet. Inhemsk smitta rapporterades hos 31 av campylobacterfallen (32 procent), 8 av salmonellafallen (25 procent) och 19 (66 procent) av EHEC-fallen. Flest fall av campylobacter sågs under sommarmånaderna med en topp i augusti.

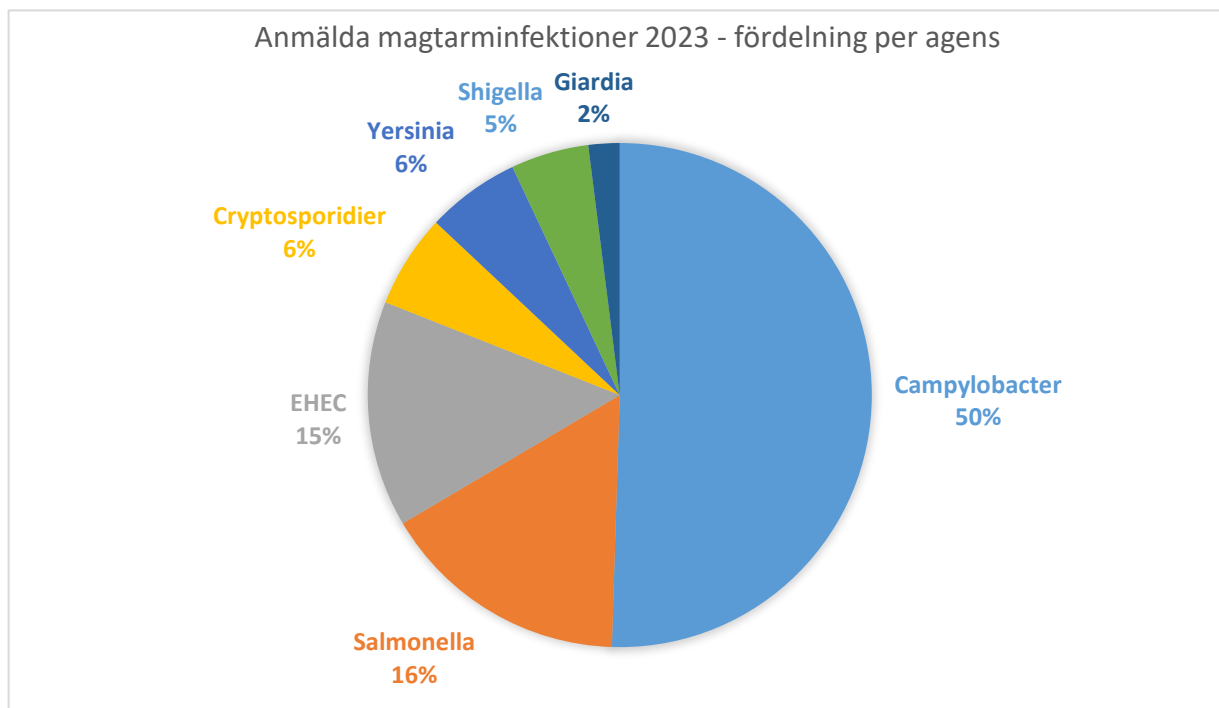

Diagram 1

Källa: Sminet

Hepatiter

Två fall av **hepatit A** anmäldes under 2023. Fallen hade koppling till varandra och indexfallet bedömdes vara smittat utomlands.

För diagnosen **hepatit C** sågs en minskning av antalet fall 2023 till 24 fall jämfört med 2022, då det rapporterades 40 fall. Se diagram 2 för presentation av antal fall per år de senaste fem åren. Diagnosen ställdes vanligast i åldersgrupperna 25–39 år (se diagram 3) och intravenöst missbruk uppgavs som smittväg i majoriteten av fallen. 14 av fallen var kvinnor (58 procent) och 10 män (42 procent). Alla personer med uppgivet smittland var smittade i Sverige.

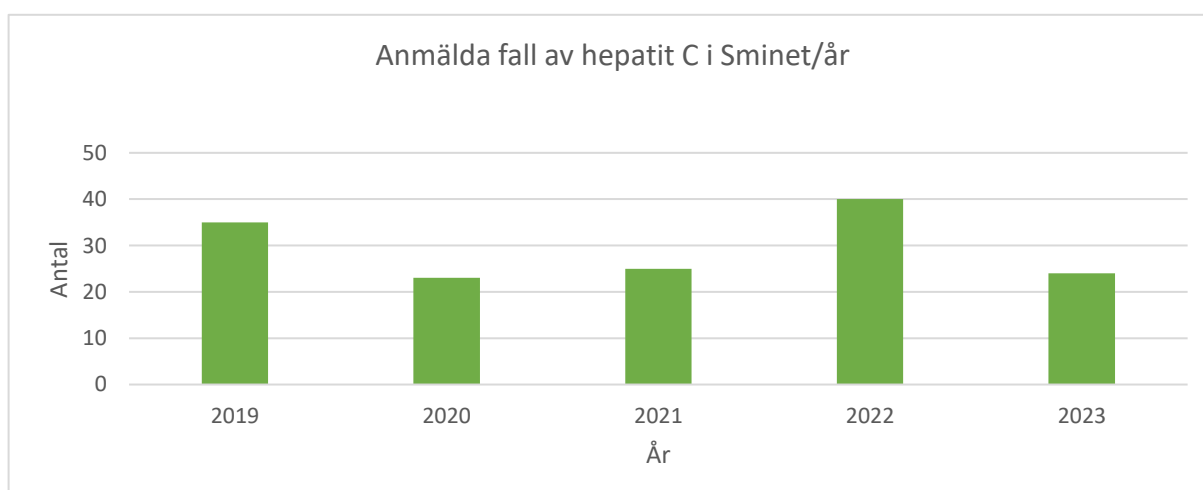

Diagram 2

Källa: Sminet

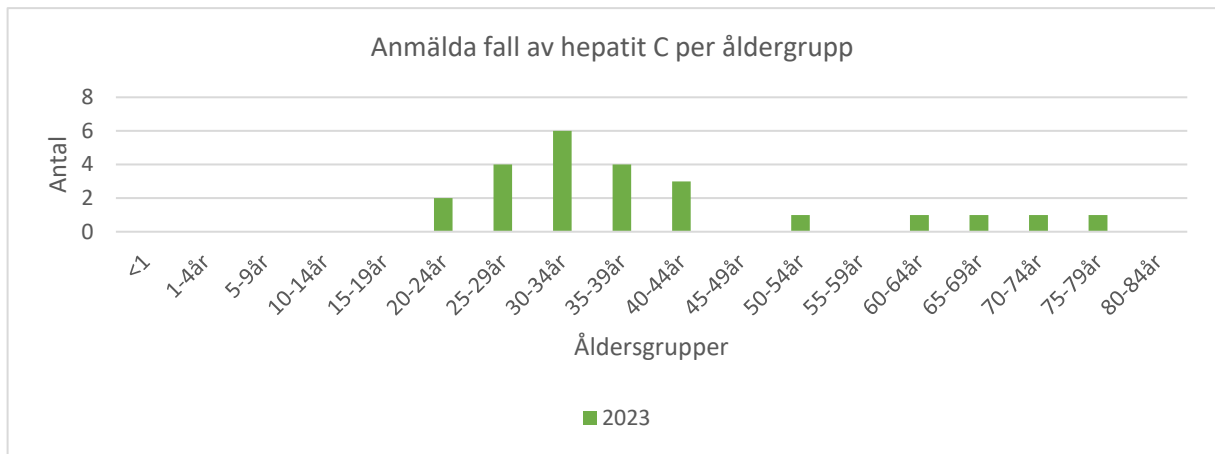

Diagram 3

Källa: Sminet

Sexuellt överförbara infektioner (STI) och hiv

Av den sexuellt överförbara sjukdomen **klamydia** anmäldes 782 fall 2023. Antal fall per år ligger på en relativt stabil nivå över tid, se diagram 4. Åldersfördelningen är spridd och sjukdomen förekommer i nästan alla åldrar med en topp i åldersintervallet 15–24 år och denna trend liknar tidigare år. Diagram 5 visar åldersfördelningen de två senaste åren.

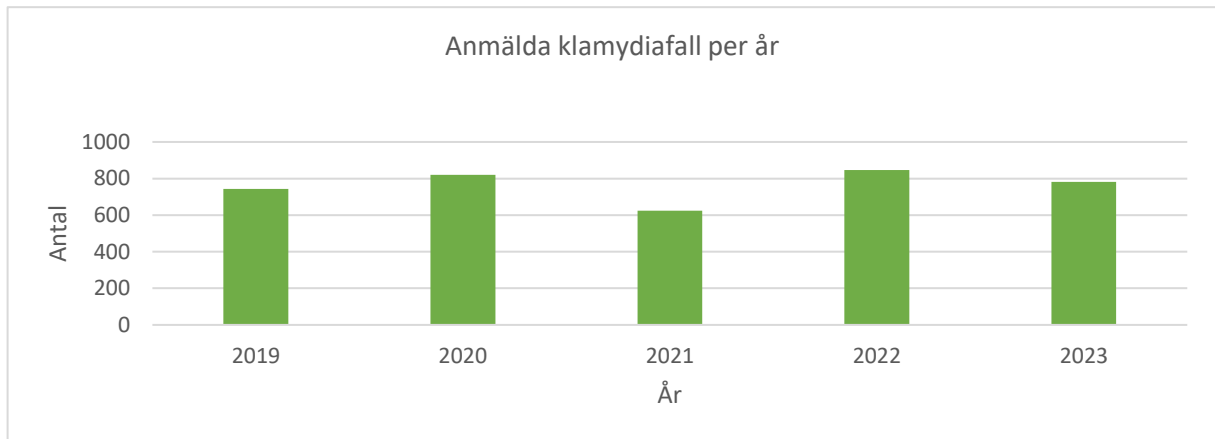

Diagram 4

Källa: Sminet

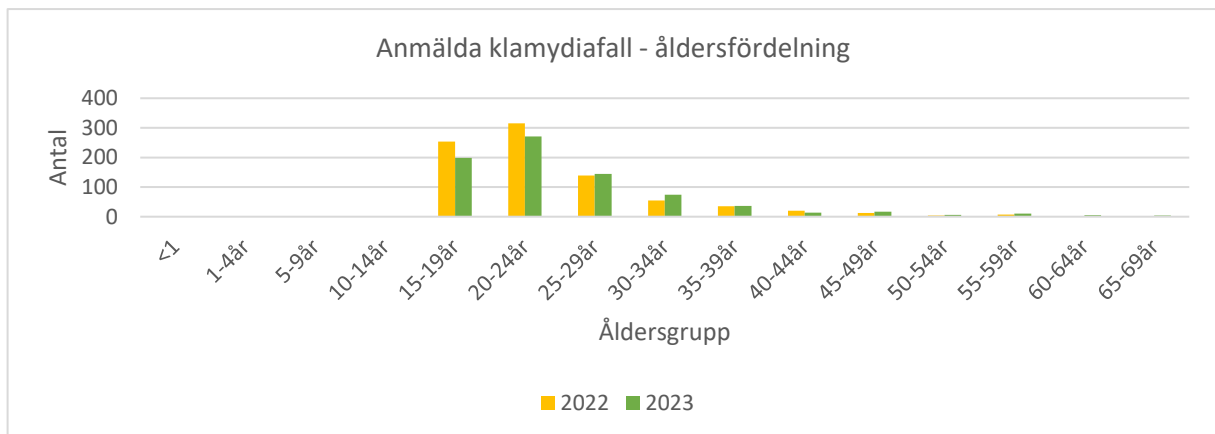

Diagram 5

Källa: Sminet

Den näst vanligaste anmälningspliktiga sexuellt överförbara sjukdomen efter klamydia är **gonorré**. Här ses en ökning av antalet fall i Västernorrland från 23 fall 2022 till 40 fall 2023. Västernorrland har under pandemin haft ett lågt antal fall med 8 fall per år och dessförinnan, år 2019, sågs betydligt fler fall. Diagram 6 visar hur antalet fall varierat de senaste fem åren.

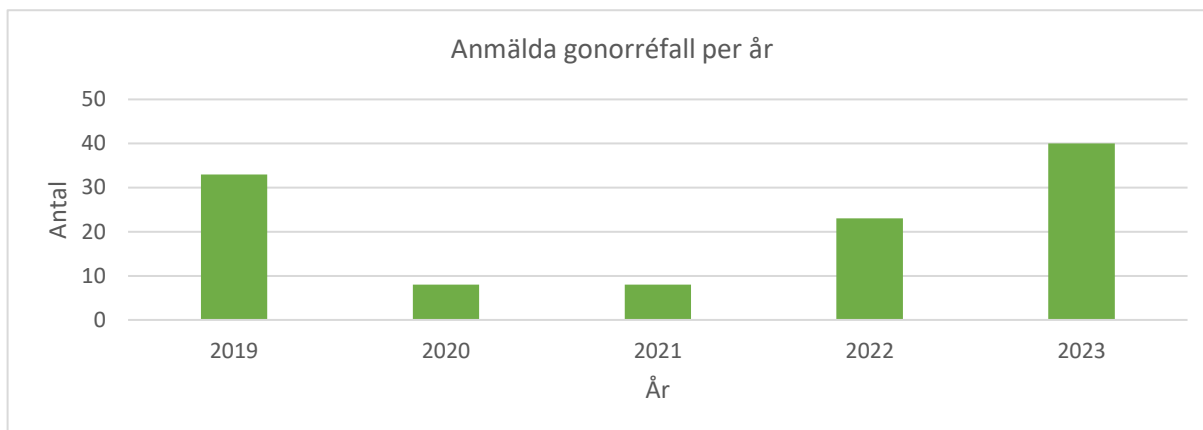

Diagram 6

Källa: Sminet

Provtagning för klamydia och gonorré kan göras i Region Västernorrland både på klink (t.ex. hälso- eller vårdcentral, ungdomsmottagning, barnmorskemottagning och STI-mottagning) och via e-tjänsten för egen provtagning (EP) på 1177.se. Fördelningen av var man som patient väljer att provta sig presenteras i diagram 7.

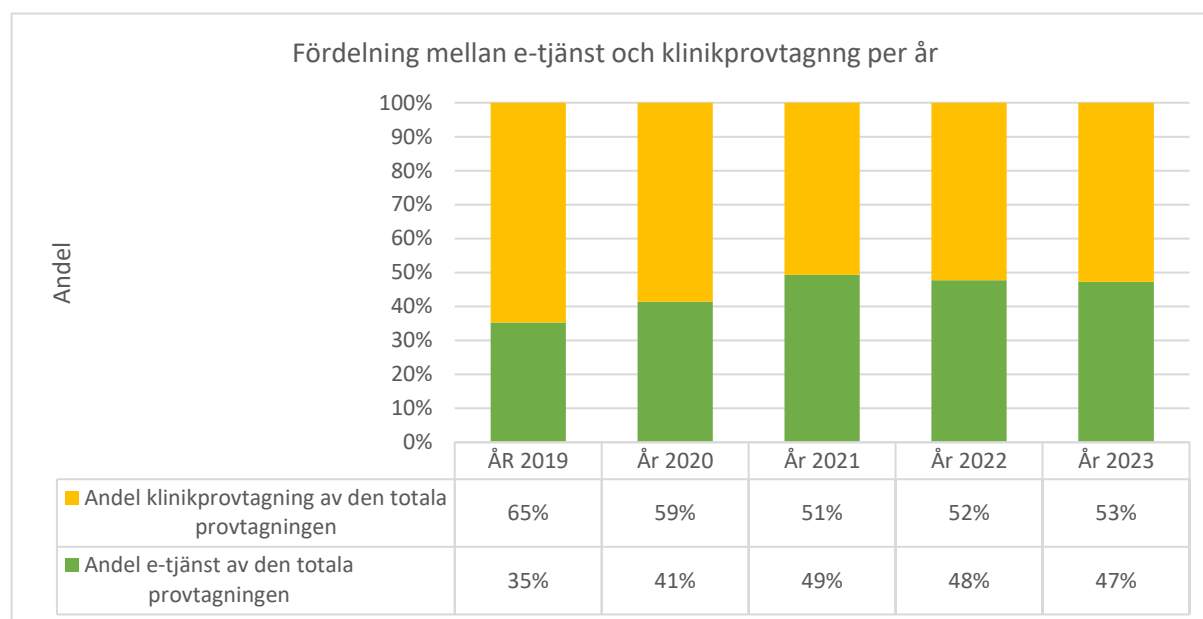

Diagram 7

Källa: Sminet

Via e-tjänsten analyserades 5939 tester 2023 fördelat på 3957 kvinnor och 1982 män. Antal påvisade klamydiainfektioner var 373 fördelade på 222 kvinnor och 151 män. Se diagram 8 för presentation av antal påvisade klamydiainfektioner fördelat på kön och åldersgrupp.

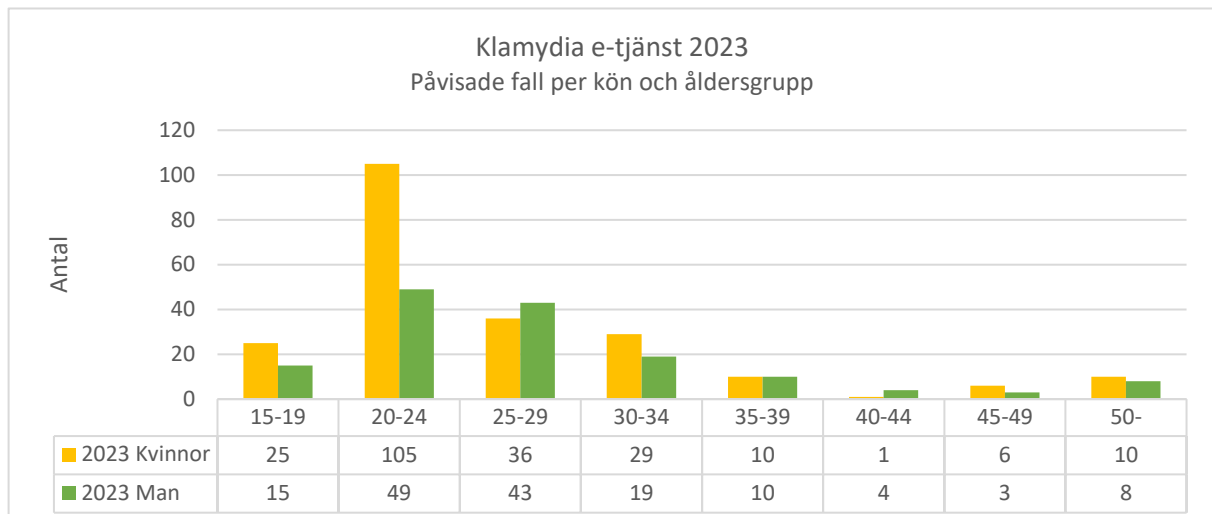

Diagram 8

Källa: Laboratoriemedicin Sundsvall

Antal påvisade gonorréinfektioner via e-tjänsten 2023 var 10. Diagram 9 visar antal gonorréfäll de senaste fem åren provtagna via e-tjänsten på 1177.se.

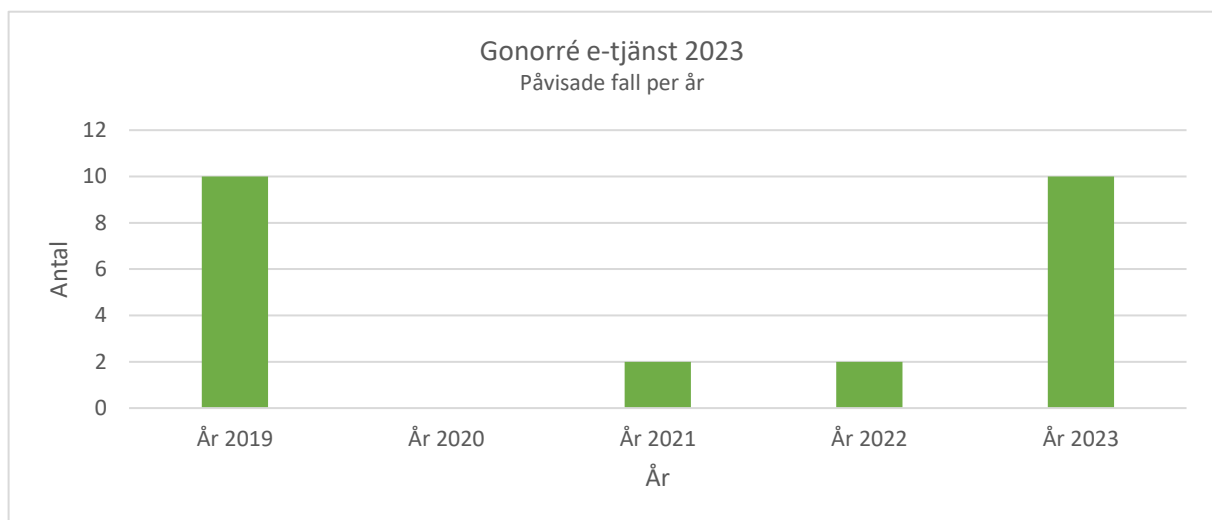

Diagram 9

Källa: Laboratoriemedicin Sundsvall

Avslutningsvis nämns diagnoserna **syfilis** och **hiv**. Fyra fall av syfilis och åtta fall av hiv anmäldes i Sminet under 2023. Samtliga syfilisfall var hos män och utlandssmitta var vanligast. För samtliga hivfall angavs utlandssmitta och könsfördelningen var jämn. Hivfallen fanns i åldersgrupperna 30–59 år.

Norrländska infektionssjukdomar

Harpest (tularemi) ökade i Västernorrland under 2023 till 40 fall jämfört med 2022 då endast 7 fall anmäldes. Könsfördelningen var 14 kvinnor och 26 män och åldersfördelningen var mellan 10–79 år. Diagram 10 visar antal fall per år de senaste fem åren.

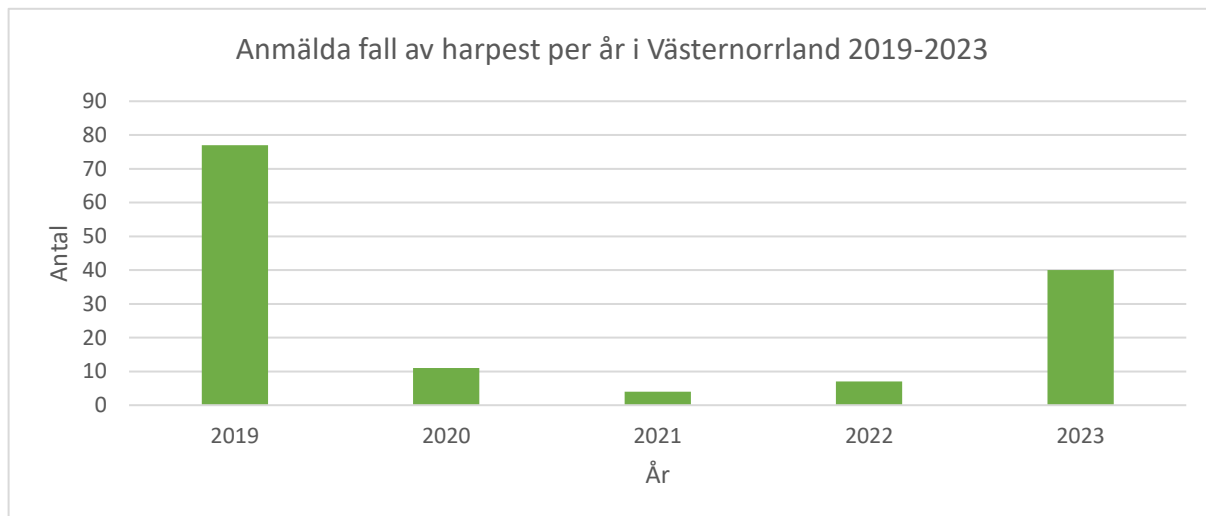
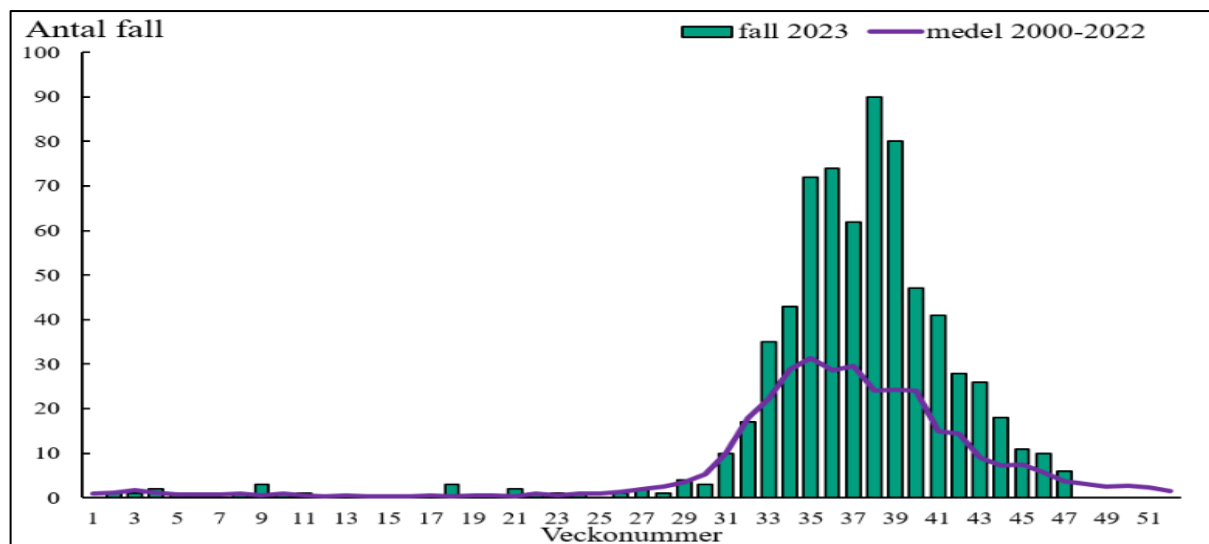

Diagram 10

Källa: Sminet

En stor ökning av tularemi skedde i Sverige under 2023. Ökningen sågs i kända riskområden för sjukdomen. Fram till och med vecka 47 2023 hade 700 personer från 16 regioner rapporterat smittade av harpest, vilket är betydligt fler jämfört med medelvärdet för perioden 2000–2022 (se figur 1). De flesta sjukdomsfall rapporterades från Västerbotten (180 fall), Gävleborg (133 fall) och Dalarna (80 fall). Västernorrland drabbades inte i samma utsträckning av utbrottet som närliggande regioner.

Antal rapporterade fall av harpest i Sverige per vecka, vecka 1–47, 2023

Figur 1.

Bildkälla: Folkhälsomyndigheten

Sorkfeber (Nephropathia epidemica) är en infektion som sprids till människa från infekterade skogssorkar. Människor smittas oftast genom att andas in viruset och kan smittas till exempel vid krattning, hantering av ved, sopning av källare, förråd, lador och liknande. För sjukdomen sorkfeber ses cykliska toppar med tre–fyra års mellanrum. Antalet fall i Västernorrland 2023 var 26 och det är en tydlig minskning jämfört med 2022 som var ett rekordår, då den totala siffran stannade på 89. Fallen 2023 fördelat på kön var 9 kvinnor och 17 män. Diagram 11 presenterar anmälda fall per år de senaste fem åren.

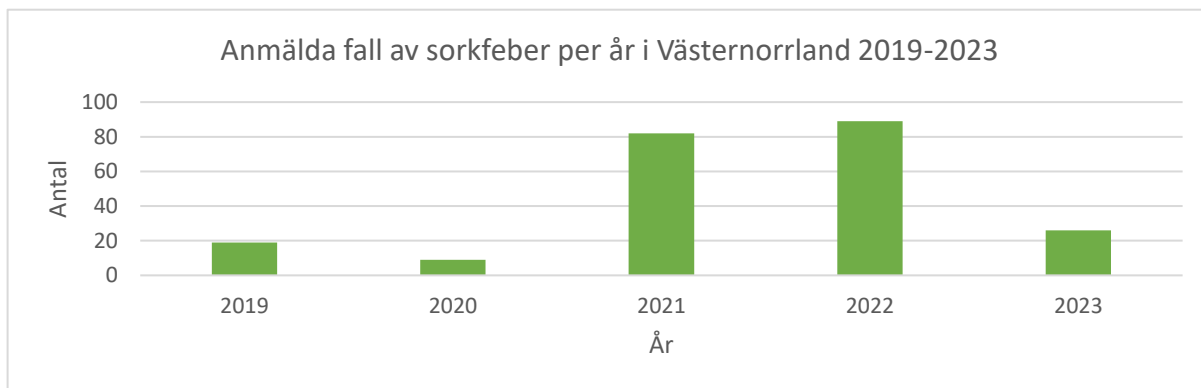

Diagram 11

Källa: Sminet

Infektioner med multiresistenta bakterier (MRB)

Enterobacterales med påvisad betalaktamasproduktion av typen **ESBL** (ESBL=Extended Spectrum Beta-Lactamase) anmäls endast av laboratorium. Antalet fall har ökat årligen sedan 2021 och var 2023 217. Den i särklass vanligaste bakterien med ESBL-produktion var *E. coli*, följt av *K. pneumoniae*. Två fall av ESBLcarba (Enterobacterales med karbapenemasproduktion) anmäldes 2023, i båda fall var smittämnet *K. pneumoniae* och smittan var förvärvad utomlands.

Antalet anmälda fall av **MRSA** (meticillinresistent *Staphylococcus aureus*) har legat relativt stabilt de senaste tre åren, med en liten ökning 2023 då 59 fall rapporterades. För 39 av fallen (56 procent) var smittland Sverige angivet. Fem fall av **PNSP** (pneumokocker med nedsatt penicillinkänslighet) anmäldes 2023 och inga fall av **VRE** (vancomycinresistent enterokocker). I diagram 12 visas antalet anmälda fall av MRB per år de senaste fem åren.

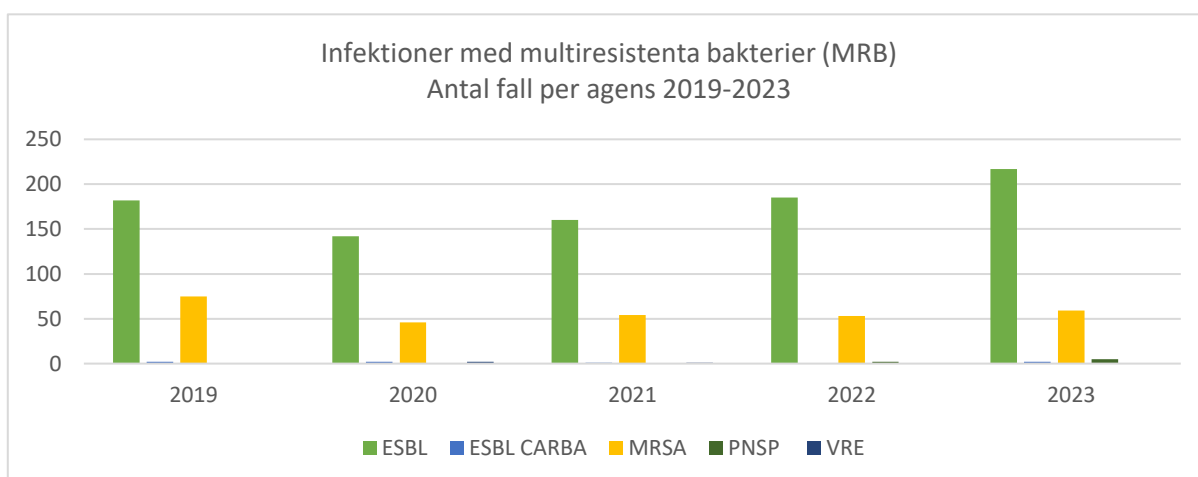

Diagram 12

Källa: Sminet

Invasiva bakteriella infektioner

Tjugotre fall av **invasiv infektion med betahemolyserande grupp A streptokocker (iGAS)** anmäldes under 2023. Så många fall har inte setts sedan 2018 respektive 2013 då 23 respektive 29 fall av iGAS anmäldes i Västernorrland. Under 2023 har det i Sverige rapporterats ett ökat antal allvarliga fall med grupp A-streptokockinfektion, både bland vuxna och barn. Läs mer om iGAS under rubriken Aktuellt i länet längre fram!

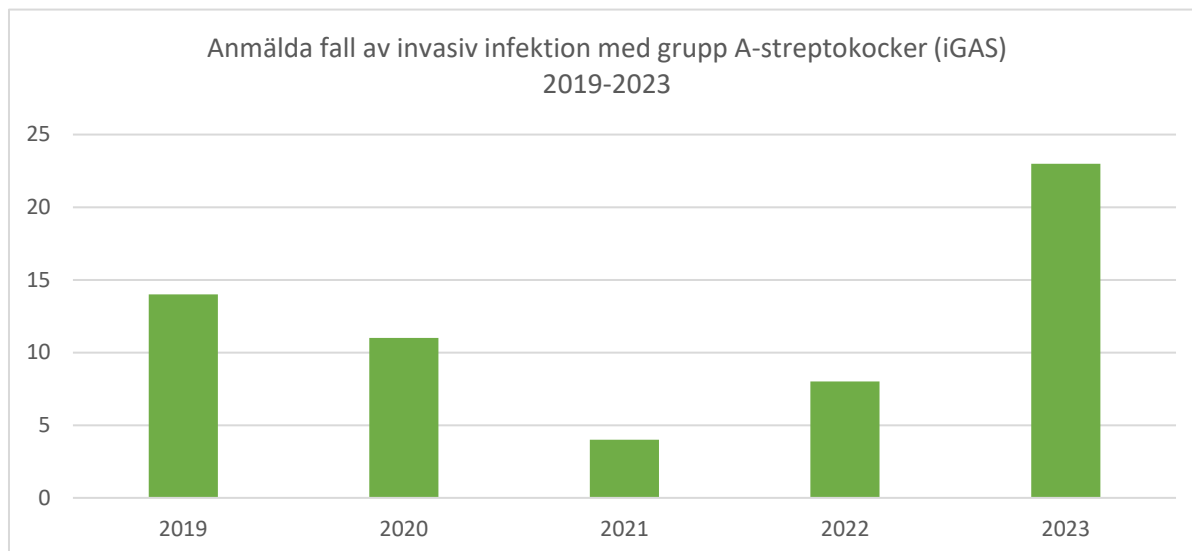

Diagram 13

Källa: Sminet

Antalet fall av **invasiv pneumokockinfektion** sjönk något mellan 2022 och 2023 från 44 till 38 fall, se diagram 14. De anmälda fallen var i åldrarna 0–95 år och 27 personer, motsvarande 71 procent, tillhörde gruppen 65 år och äldre, som jämte riskgrupper rekommenderas vaccination mot pneumokockinfektion. Av samtliga 38 fall angavs att två var vaccinerade och åtta ej vaccinerade; för övriga saknades uppgift om vaccination i den kliniska anmälan.

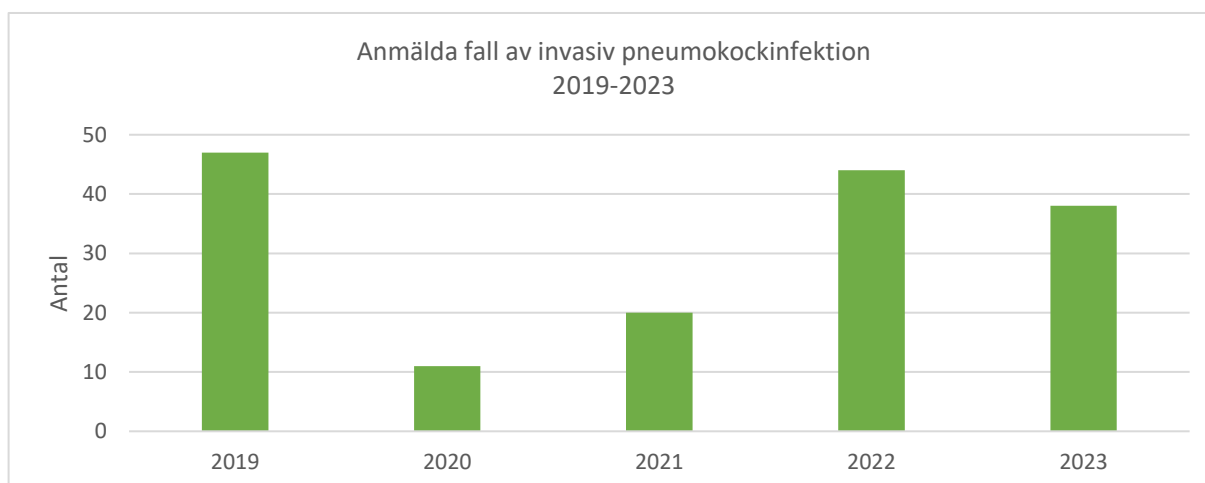

Diagram 14

Källa: SmiNet

Under 2023 anmäldes ett fall av **meningokockinfektion** i Västernorrland. Profylaktisk behandling gavs till ett antal personer i fallets närhet som bedömdes vara exponerade för smitta.

Övriga luftvägsinfektioner

Under 2023 anmäldes 2409 fall av **covid-19** i Västernorrland, se diagram 15. Sjukdomen var endast anmälningspliktigt för laboratorier och provtagningen var begränsad till medicinsk eller vårdhygienisk indikation. Fall diagnosticerades i de flesta åldersgrupper med en tydlig förskjutning mot personer 65 år och äldre, se diagram 15.

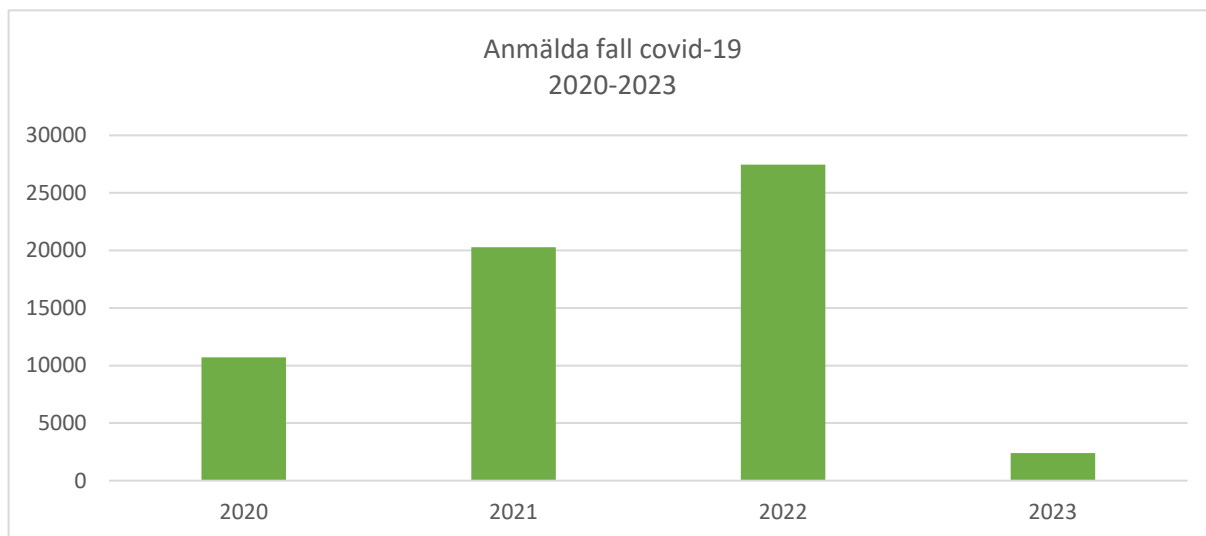

Diagram 15

Källa: Sminet

Diagram 16

Källa: Sminet

Antal anmälda fall 2023 av **influensa A** var 644 och av **influensa B** anmäldes 164 fall. Influensa A och B anmäls endast av laboratorier. Fördelningen av fall per vecka under 2023 framgår av diagram 17.

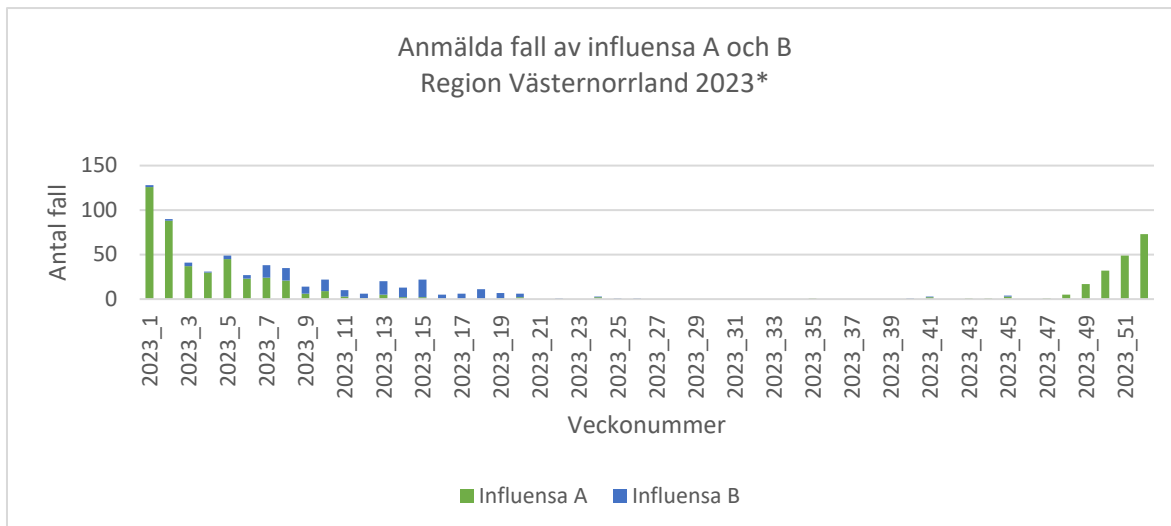

Diagram 17

Källa: Sminet

*38 fall från 2023-01-01 som inföll vecka 52, 2022 saknas i diagrammet.

En säsongssammanfattning för vintervirussäsongen 2023–2024 med statistik för covid-19, influensa A och B och RS-virus kommer att publiceras i nästa nummer av Smittnytt.

Av **legionellainfektion** anmäldes fyra fall under 2023, varav tre var smittade i Sverige och en utomlands. För ett av de inhemska fallen identifierades en misstänkt smittkälla.

Övriga infektioner

Ett fall av **TBE** anmäldes under 2023 och smittan bedömdes vara förvärvad i Sundsvalls kommun. Det är det fjärde anmälda fallet med sannolik smitta i Västernorrlands län sedan sjukdomen blev anmälningspliktig 2004. De tre tidigare fallen har bedömts vara smittade i Örnsköldsviks kommun, Timrå kommun respektive Sundsvalls kommun. Ingen kommun i Västernorrland har förhöjd förekomst av TBE enligt Folkhälsomyndighetens definition.

Under 2023 anmäldes 7 fall av **tuberkulos**, varav 4 kvinnor och 3 män i åldrarna cirka 20–80 år. Sex av fallen var smittade i utomlands, 1 fall saknade uppgift om smittland. Anmälda fall av tuberkulos i Västernorrland de senaste fem åren visas i diagram 18.

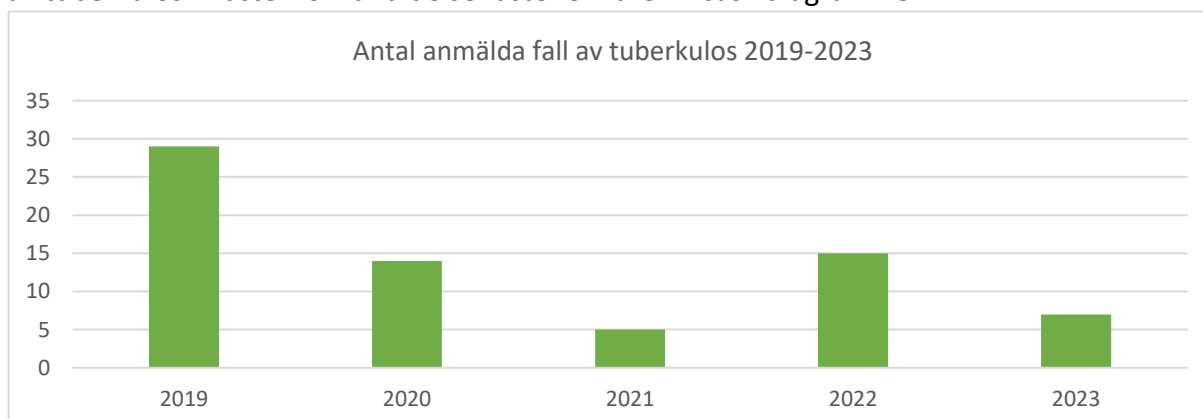

Diagram 18

Källa: Sminet

Arton fall av **viral meningoencefalit** anmäldes 2023. Fallen var i åldrarna cirka 0–90 år. Varicella zoster var den vanligaste orsaken till viral meningoencefalit. I diagram 19 presenteras de anmälda fallen per agens.

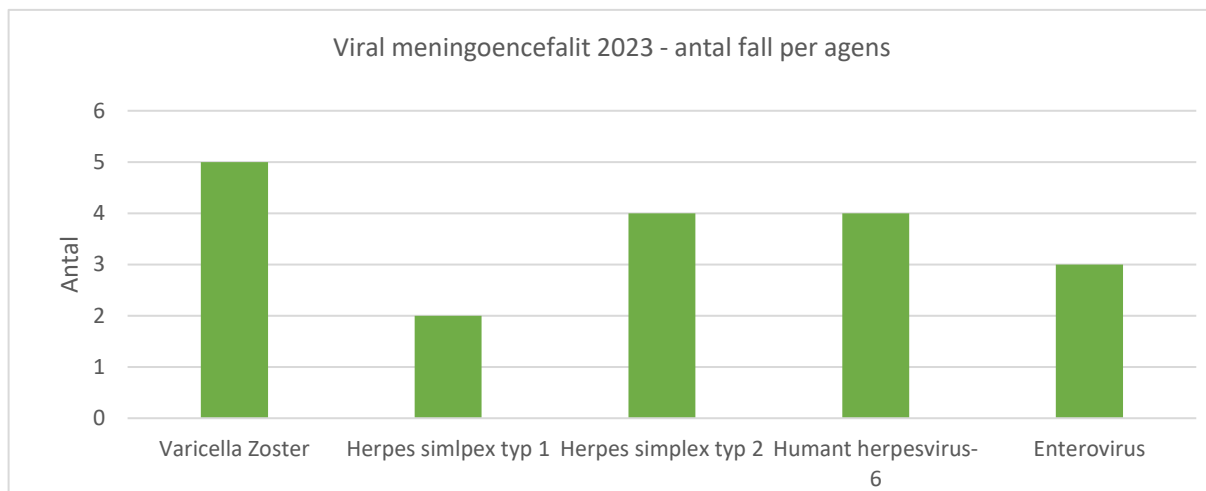

Diagram 19

Källa: Sminet

Tabellöversikt för de senaste fem åren i Västernorrland

Statistik över anmälningspliktiga sjukdomar i Region Västernorrland de senaste fem åren, antal anmälda fall per år	2019	2020	2021	2022	2023
Magtarminfektioner					
Campylobacterinfektion	125	54	70	101	101
Cryptosporidium	9	10	11	27	12
EHEC-infektion	7	0	14	15	29
Giardiainfektion	10	6	4	3	4
Listeriainfektion	3	2	1	4	1
Salmonellainfektion	50	17	15	24	32
Shigellainfektion	5	0	6	16	10
Yersiniainfektion	11	10	17	10	12
Hepatiter					
Hepatit A	3	4	2	3	2
Hepatit B	20	11	7	12	7
Hepatit C	35	23	25	40	24
Hepatit D	2	2	0	0	0
Sexuellt överförbara infektioner (STI) och hiv					
Gonorré	33	8	8	23	40
Hivinfektion	9	6	5	9	8
Klamydiainfektion	743	820	624	847	782
Syfilis	2	1	1	4	4
Norrländska infektionssjukdomar					
Harpest (tularemi)	77	11	4	7	40
Sorkfeber (nephropathia epidemica)	19	9	82	89	26
Barnsjukdomar i barnvaccinationsprogram					
Kikhosta	62	7	1	0	0
Rotavirus (anmälningspliktig fr.o.m.1 juli 2022)	-	-	-	1	12
Infektioner med multiresistenta bakterier (MRB)					
ESBL	182	142	160	185	217
ESBL CARBA	2	2	1	0	2
MRSA	75	46	54	53	59
PNSP	0	0	0	2	5
VRE	0	2	1	0	0
Invasiva bakteriella infektioner					
Betahemolyserande grupp A-streptokocker (GAS)	13	11	4	8	23
Haemophilus influenzae	4	4	1	8	7
Meningokocker	1	0	0	1	1
Pneumokocker	47	11	20	44	38
Övriga luftvägsinfektioner					
Covid-19	-	10725	20273	27470	2409
Influensa A	637	274	71	633	644
Influensa B	3	88	5	8	164
Legionellainfektion	5	1	4	2	4
Papegojsjuka	0	1	0	1	1
RS (frivilliga laboratorierapporter fr.o.m. 2023)	-	-	-	-	597

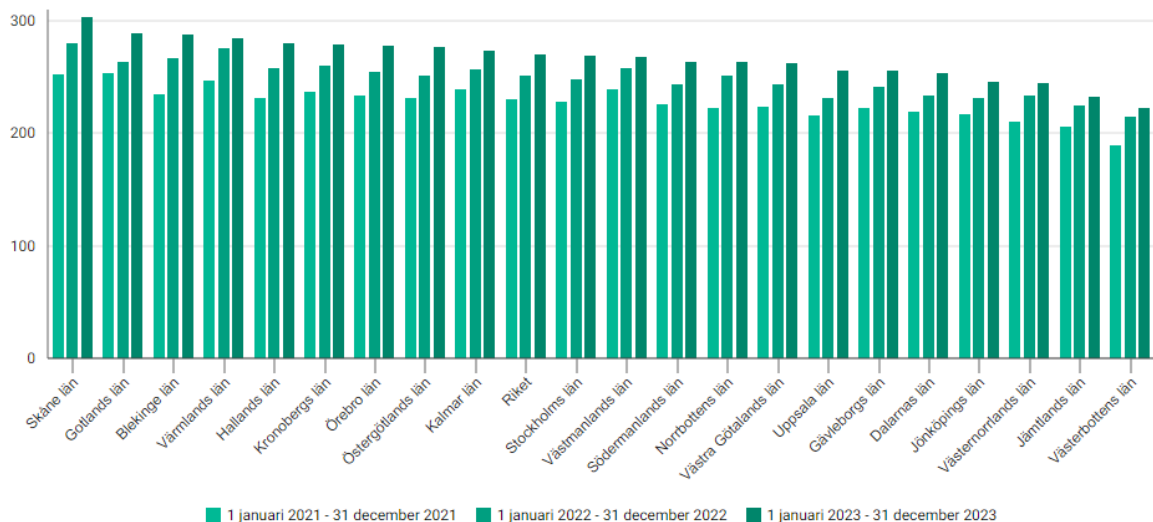
	2019	2020	2021	2022	2023
Övriga infektioner					
Atypiska mykobakterier	10	12	9	7	12
Denguefeber	3	1	0	1	1
Echinokockinfektion	0	0	1	0	0
HTLV I eller II	0	1	0	2	0
Malaria	1	4	1	2	1
TBE	0	0	1	2	1
Tuberkulos	29	14	5	15	7
Tyfoidfieber	1	0	0	0	1
Vibrioinfektion exkl. kolera	4	1	1	0	0
Viral meningoencefalit	5	13	10	8	18

Antibiotikarapport för 2023

I Sverige ökade antibiotikaförsäljningen under 2023 jämfört med 2022, men jämfört med 2019 (pre-pandemi) ligger försäljningen fortfarande på en något lägre nivå. Det är framför allt antibiotika som ofta används vid luftvägsinfektioner som sjönk under de första pandemiåren och som nu åter börjat öka.

I Västernorrland såldes 245 recept/1000 invånare under 2023, vilket innebär att regionen var en av fyra regioner som fortfarande klarade det nationella målet på under 250 recept/1000 invånare och år, det så kallade 250-målet (se figur 2). Läs den fullständiga antibiotikarapporten från Strama Västernorrland här: [Antibiotikarapport 2023](#).

Försäljning efter region och löpande 12-månadersperiod. Recept per 1000 inv, J01 exkl metenamin

Figur 2

Bildkälla: Folkhälsomyndigheten

Aktuellt i länet

Betahemolyserande grupp A streptokocker (GAS)

Streptococcus pyogenes, även benämnd som betahemolyserande grupp A streptokocker eller GAS, är en av de vanligaste orsakerna till bakteriell infektion hos människan. Genom en kombination av olika virulensfaktorer, inklusive ytantigener, exotoxiner och enzymer, har GAS en förmåga att både kolonisera och invadera vävnader. Det leder till att GAS yttrar sig som ett brett spektrum av sjukdomstillstånd, från milda till livshotande. Exempel på milda tillstånd som GAS kan orsaka är halsfluss och svinkoppor. De allvarligaste tillstånden är sepsis, meningit, nekrotiserande fasciit och "toxic shock syndrome", vilka kan ha ett snabbt förlopp och har hög dödlighet.

Eftersom bakterien vid de allvarligare diagnoserna växer i normalt sterila lokaler eller invaderar djupa vävnader kallar man det för invasiv infektion eller iGAS (invasiva grupp A streptokocker). Invasiv sjukdom av GAS är anmälningspliktig enligt smittskyddslagen, dessutom ska fall av toxic shock syndrome, nekrotiserande fasciit samt barnsängsfeber anmälas. Vissa individer, framför allt barn och ungdomar, kan vara asymtomatiska bärare av grupp A streptokocker och då oftast i svalget.

Redan i slutet av 2023 varnade Folkhälsomyndigheten att antalet rapporterade fall med invasiva grupp A-streptokocker, iGAS, kraftigt ökat och låg på den högsta nivån sedan iGAS blev anmälningspliktigt 2004. Ökningen av iGAS gäller hela landet inklusive Region Västernorrland. Det är ingen speciell stam som cirkulerar utan statsepidemiolog Magnus Gisslén bedömer att isoleringen under pandemin lett till lägre immunitet i befolkningen.

Diagram 20 visar att det varit fler fall av iGAS under 1 januari till 21 mars 2024 än under motsvarande period 2023.

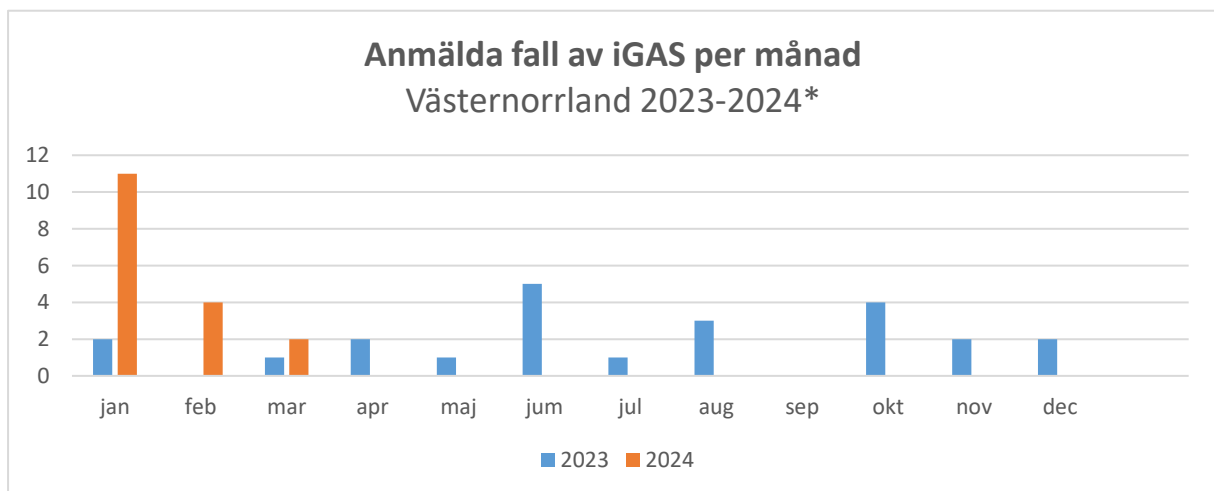

Diagram 20

Källa: Sminet

*Data för 2024 omfattar perioden 1 januari – 21 mars.

De flesta infektioner orsakade av GAS är milda, men det är viktigt att kunna identifiera patienter med svår streptokockinfektion via triagering både inom slutenvården och primärvården. Speciell uppmärksamhet ombedes vid så kallad bifasiskt insjuknande samt om någon inom familjen nyligen haft streptokockinfektion, då risken för invasiv sjukdom ökar. Bifasiskt insjuknande innebär en hastig försämring efter en tid med övre luftvägsinfektion, vilket kan tyda på lunginflammation. Även samtidig eller nylig infektion med vattkoppor ökar risken något för iGAS. Äldre och personer med nedsatt immunförsvar löper också en högre risk att drabbas.

Nationell arbetsgrupp (NAG) Strama tillsammans med LäkeMedelsverket och Folkhälsomyndigheten har i februari publicerat [rekommendationer vid handläggning av faryngotonsillit på Stramas nationella webbplats](#).

Ökad observans på allvarlig sjukdom gäller vid alla manifestationer av streptokockinfektion och inte enbart vid faryngotonsillit. Vid misstanke om svår streptokockinfektion bör handläggning av patienten ske utan dröjsmål. Det är av yttersta vikt att påbörja lämplig antibiotikabehandling omedelbart för att minska risken för allvarliga komplikationer och dödlighet. Kontakt med infektionsbakjour rekommenderas vid svår sjukdom.

Den viktigaste förebyggande åtgärden är god handhygien. För att minska smittspridning i förskolemiljöer rekommenderas god allmän hygien med handtvätt samt rengöring och städning av ytor och föremål.

Ytterligare information om betahemolytiska grupp A streptokocker och iGAS med månatlig regional statistik återfinns på [Smittskydds sidor på vårdgivarwebben](#). På Folkhälsomyndighetens webbplats publiceras [veckorapporter över iGAS-läget](#) i Sverige.

Med önskan om en fin påskhelg
/ Smittskydd Västernorrland

Vi som arbetar på Smittskydd Västernorrland

Maria Tempé, smittskyddsläkare	060-13 52 42	maria.tempe@rvn.se
Ulrika Bengtsson, smittskyddssjuksköterska	060-13 52 46	ulrika.bengtsson@rvn.se
Anna Westin, smittskyddssjuksköterska	060-13 52 43	anna.westin@rvn.se
Anna Söderlind, apotekare/Strama	070-191 87 87	anna.soderlind@rvn.se
Jessica Nyman, administratör	060-13 52 41	jessica.nyman@rvn.se